

หนังสือชุดความรู้ คุณธรรมนำการพัฒนาประเทศ

โดย นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ
ประธานกรรมการ
ส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

คำนำ

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รัฐบาลมุ่งหวังที่จะพัฒนาประเทศให้มีความวัฒนาสถาพร มี “คุณธรรมนำการพัฒนา” สร้างคนไทยเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” สร้าง “สังคมคุณธรรมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน” เพื่อก้าวสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็งจากภายใน” โดยขับเคลื่อนตามแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ให้ครอบคลุมในทุกมิติจึงได้ประกาศใช้ “แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559 - 2564)” เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเป็นผู้นำกำกับดูแล ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมปลูกฝังคุณธรรม สร้างค่านิยม จิตสำนึกที่ดีแก่ประชาชน โดยมีหลักการสำคัญ คือให้นำหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือไปปฏิบัติ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยไปใช้ในการดำรงชีวิต

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้มีนโยบายให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ร่วมกันผนึกพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม โดยเน้นปลูกฝังคุณธรรมที่พึงประสงค์ 4 ประการ อันได้แก่พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา จึงมีการจัดประชุมสร้างความเข้าใจ กระตุ้น และติดตามการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ

กรมการศาสนา และศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงจัดการ

ประชุมวิชาการ “ประชารัฐร่วมใจ ขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคม
คุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” และสมัชชาคุณธรรมระดับ
ภาค ซึ่งภายในงานมีการปาฐกถาและบรรยายพิเศษจากบุคคลสำคัญ
และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างความ
เข้าใจในการขับเคลื่อนคุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ผ่าน
หลักการระเบิดจากข้างใน เพื่อให้ประเทศมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เล็งเห็นสาระสำคัญอันเป็น
ประโยชน์ต่อการส่งเสริมคุณธรรม จึงได้จัดทำและเผยแพร่ให้แก่
เครือข่ายองค์กรภาคีและผู้สนใจทั่วไป

หนังสือชุดความรู้

คุณธรรม

นำการพัฒนาประเทศ

“คุณธรรมนำการพัฒนา นำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

โดย นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ
ประธานกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

งานประชารัฐรวมใจ
ขับเคลื่อนสังคมไทย สู่สังคมคุณธรรม
“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา”
และสมาชิกคุณธรรมภาคกลาง

ระหว่างวันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561
โรงแรม ณ เวลา อ.เมือง จ.ราชบุรี

รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ตั้งวิสัยทัศน์ไว้ว่า เราจะเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ซึ่งได้ทรงวางรากฐานมายาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เมื่อรากฐานของเราเป็นดังนี้ เราต้องการให้ประเทศไทยของเรามั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน พัฒนาประเทศบนพื้นฐานแห่งความพอเพียง เราจึงบรรจุยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้วยเรื่องการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของคนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 โดยเราเชื่อว่าคนจะเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้เดินไปข้างหน้า

วิสัยทัศน์ที่วางไว้จะไม่วันไปถึง 20 ปี ถ้าคนไทยไม่ได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ซึ่งมีติหนึ่งของการเสริมสร้างศักยภาพก็คือ มิติเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม ลูกหลานของเราออกมาพูดว่า สิ่งดีงามที่เกิดขึ้นไม่ได้อยู่ที่วัตถุ แต่อยู่ที่คุณค่าของจิตใจ สิ่งที่รัฐบาลต้องการคือการพัฒนาศักยภาพของคน ซึ่ง

ก็คือมิติด้านจิตใจ เราอาจต้องการนักวิทยาศาสตร์ที่เก่ง ต้องการแพทย์ ต้องการวิศวกร ต้องการทหาร ต้องการนักปกครอง ต้องการนักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญ ต้องการนักวิจัยที่สามารถคิดค้นและผลิตนวัตกรรมใหม่ๆ มาช่วยส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของประเทศพร้อมๆ ไปกับการพัฒนาความรู้และความชำนาญ ผมจึงคิดว่าเราจำเป็นต้องพัฒนาด้านจิตใจของคนไทยไปพร้อมๆ กัน และในการพัฒนานั้น เราต้องช่วยกันสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นกับคนไทยตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยเติบโตใหญ่

ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการเรียนรู้และความตระหนักรู้ เพราะลูกหลานเราอยู่กับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าบางครอบครัวอาจมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อย หรือบางครอบครัวอาจมีเวลาอยู่ด้วยกันมาก เราจึงต้องมีชุมชนมาร่วมช่วย ซึ่งก็คือชุมชนที่ลูกหลานของเราอยู่และใช้ชีวิต และเราจำเป็นต้องมีวัด ต้องมีศาสนสถาน ไม่ว่าจะ เป็นของศาสนาใดก็ตามที่จะช่วยกล่อมเกลานำพาคนไทยเข้าวัด นำพาคนไทยเข้าโบสถ์ นำพาคนไทยไปมีสติ เพราะผมคิดว่าลำพังตัวเราเอง ครอบครัว และชุมชนยังไม่เพียงพอ และเรายังต้องการสถานที่ราชการ ต้องการหน่วยงานราชการ ต้องการภาครัฐกิจและภาคเอกชน ต้องการความเป็นธรรมาภิบาลที่สร้างขึ้นในหน่วยงานราชการ ความเป็นธรรมาภิบาลที่สร้างขึ้นในบริษัทเอกชน สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่อยู่ในแผนปฏิบัติการของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่องของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของคน

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ นำเอางานส่วนนี้ มาขับเคลื่อนร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคราชการ เรามีกระทรวง วัฒนธรรม มีกรมการศาสนา มีศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และเรามีการต่อยอดลงไปที่จังหวัด ลงไปถึงอำเภอ และลงไปถึง ภาคประชาชน เหมือนกับท่านผู้มีเกียรติที่มานั่งอยู่ในที่ประชุมแห่งนี้ การเชื่อมต่อสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้ เป็นหัวใจสำคัญที่สุดซึ่งจะทำให้ อนาคตของประเทศไทยเป็นประเทศที่มีฐานของสังคมคุณธรรม และ ถูกพัฒนาขึ้นบนฐานของสังคมคุณธรรม

เราจะสร้างสังคมคุณธรรมได้อย่างไร ผมคิดว่าคุณธรรม **ความพอเพียง** **ความมีวินัย** **ความสุจริต** **จิตอาสา** จะช่วยหล่อหลอมจิตใจ ของคนให้เกิดเป็นสังคมคุณธรรมได้ไม่ว่าเราจะทำอะไรก็แล้วแต่ อาทิเช่น เราจะประกอบธุรกิจ เราจะทำโครงการแผนงานการพัฒนา ของภาคราชการ หากเราตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง บน พื้นฐานของความมีวินัย บนพื้นฐานของความสุจริต และบนพื้นฐาน ของจิตอาสา ผมเชื่อว่าสังคมคุณธรรมเกิดขึ้นได้แน่นอน

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติจะเดินเรื่องเหล่านี้ ตลอดทั้งปี พ.ศ. 2561 ซึ่งสิ่งที่เราอยากให้เกิดขึ้นในการประชุมวันนี้ ก็คือ ข้อพิจารณา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ถูกนำไปขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ท่านเน้นในช่วงการทำงานปี พ.ศ. 2561 และท่านก็เน้นกับคณะรัฐมนตรีมาโดยตลอด ในเรื่องการขับเคลื่อน ประเทศ และการขับเคลื่อนแผนงานโครงการทั้งของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน โดยต้องขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

ถ้าพึ่งแค่แผนงานโครงการ แนวทางการปฏิบัติที่เขียนอยู่ในกระดาษ นั้นไม่พอเพียงที่จะขับเคลื่อนประเทศหรือแก้ไขปัญหา ของประเทศ ท่านนายกรัฐมนตรีอยากเห็นการขับเคลื่อนที่เอาคุณธรรมนำเรื่อง การมีความคิด

ผมจึงเห็นว่า ในช่วงตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ที่รัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบ ได้มีองค์กรภาคีเครือข่ายภาครัฐและ ภาคประชาสังคมร่วมกันเดินหน้า โดยเอาคุณธรรม 4 ประการนี้ รณรงค์ขับเคลื่อนต่อไปในอนาคตอันเป็นหนทางนำการพัฒนา ประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ผมคิดว่า **“ความพอเพียง”** เป็นสิ่งที่ดีงามกับชีวิต ถ้าเราสามารถใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียง พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน แล้วก็มีเงื่อนไข ทั้งเงื่อนไขของความรู้ เงื่อนไขของคุณธรรมคือการ สร้างจิตใจของเราให้เข้มแข็ง สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่าเป็นความงดงามของ การสร้างชีวิตของตัวเอง ของครอบครัว และของสังคมโดยรวมได้

เราคงไม่สบายใจถ้าลูกหลานของเราไม่รู้จักพอเพียง ให้เงินค่า ขนมาก็ใช้เงินที่เราให้ เมื่อใช้เงินแล้วก็ไปช่องทางทำให้เขาคิดไป อย่างอื่นเพื่อให้ได้เงินมาใช้อย่างเพียงพอ ถ้าคิดถูกก็ดีไป ถ้าเมื่อไร ที่คิดผิด ชีวิตเขาจะหายไปอีกทางหนึ่ง สังคมและครอบครัวก็จะ กลายเป็นอีกทางหนึ่ง และสิ่งแน่ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาคือ ทุกข์ของ คนเป็นพ่อแม่ เพราะฉะนั้นหากเราสามารถเริ่มต้นที่ความพอเพียง ทุกอย่างก็จะตามมา ผมเชื่อเช่นนั้นและเชื่อว่าถ้าสังคมไทยเชื่อ เช่นนั้นกันทุกคน สังคมเราก็จะเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นแบบอย่างที่เราต้องเดินตาม แล้วสามารถเดินตามได้อย่างเป็นจริง และที่สำคัญคือ คุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ **ความพอเพียง** คือเรื่องของการเดินสายกลาง ‘มัชฌิมาปฏิปทา’ ผมเชื่อว่า ไม่ว่าจะป็นชาวพุทธ หรือผู้ที่นับถือศาสนาอื่นใดก็แล้ว แต่ การเดินทางสายกลางคือสิ่งที่ดีที่สุด เป็นความจริงแท้ที่ไม่มีสิ่งใดมาลบล้างได้

“การใช้คุณธรรมนำการพัฒนา
เพื่อนำพาประเทศสู่การพัฒนา
ที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
เป็นเรื่องที่มีความจำเป็น”

ถัดมาคือมี **วินัย** ผมคิดว่าไม่จำเป็นที่จะต้องให้ใครมาบอกเราว่า เราต้องทำอย่างนั้นต้องไม่ทำอย่างนี้ การมีวินัยในตนเอง เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ผมเคยใช้ชีวิตที่ต่างประเทศมาระยะหนึ่ง มีประเทศหนึ่ง คนปลูกต้นไม้ทำสวนและไม่อยากให้คนเดินผ่าน เขาไม่บอกว่าห้ามเดินผ่าน ห้ามเดินลัด แต่มีป้ายติดที่สวนว่า “Do the right thing” (ทำสิ่งที่ถูกต้อง) แล้วเราจะฉกคิดเองว่าเราควรจะเดินผ่านสวนของเขา หรือควรจะไปเดินอ้อม คำว่า “Do the right

thing” คือวินัยในตนเอง ซึ่งผมเชื่อว่ามีคามจำเป็นต้องสร้างให้คนรุ่นใหม่มีวินัยในตนเอง ไม่ต้องมีใครมาบอกว่าเส้นที่บห้ามแซง และรู้ด้วยตัวของเขาเอง โดยที่เขาจะไม่แซงเรา เราก็จะไม่แซงเขา เราไม่ต้องส่งไลน์เตือนเพื่อนๆ ว่ามีกล้องวงจรปิดอยู่ตรงสะพานนั้น ตรงอุโมงค์นี้ ทางแยกตรงนั้น เราไม่ต้องบอก ถ้าเรามีวินัยในตนเองแล้วหากเรามีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ลักทรัพย์ ไม่หวังเอาทรัพย์คนอื่นมาเป็นของตน แม้จะคิดก็ไม่ทำ สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยได้

สุดท้ายเรื่อง **จิตอาสา** ผมคิดว่าวันนี้สำคัญเพราะว่าการเป็นจิตอาสา นั้น เป็นการช่วยเหลือสังคมโดยไม่จำเป็นต้องมีสิ่งตอบแทน เป็นการร่วมแรงร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม จิตอาสาเป็นภาคประชาชนที่เข้มแข็งและเป็นภาคประชาชนอันเป็นเครื่องมือเครื่องมือสำคัญของภาคราชการ ส่วนภาคสังคมและภาคเอกชนเป็นกำลังสำคัญสำหรับการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

จิตอาสาถูกสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานของการช่วยเหลืองานด้านพัฒนา การช่วยเหลือเรื่องสาธารณภัย การช่วยเหลือเรื่องกิจกรรมพิเศษต่างๆ และที่ผ่านมา เราจะเห็นได้ว่างานด้านจิตอาสา มีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน เราจะต้องไม่ทำให้เกิดขึ้นโดยการรอคอยให้มีงานก่อน แต่เราต้องสร้างความรู้สึกร่วม ระเบิดจากภายในว่า เราพร้อมที่จะเป็นจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมของเรา หากเราทำได้ครบทั้ง 4 เรื่อง ผมคิดว่าจะเป็นอย่างยิ่ง

ผมเองมีความตั้งใจจะนำเอาหน่วยงานต่างๆ ที่ผมมีส่วนกำกับดูแล เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างองค์กรที่มีคุณธรรม สร้างสังคมที่มีคุณธรรม จึงได้เรียนกับผู้เกี่ยวข้องไปแล้วว่า จะช่วยทำเรื่องเหล่านี้

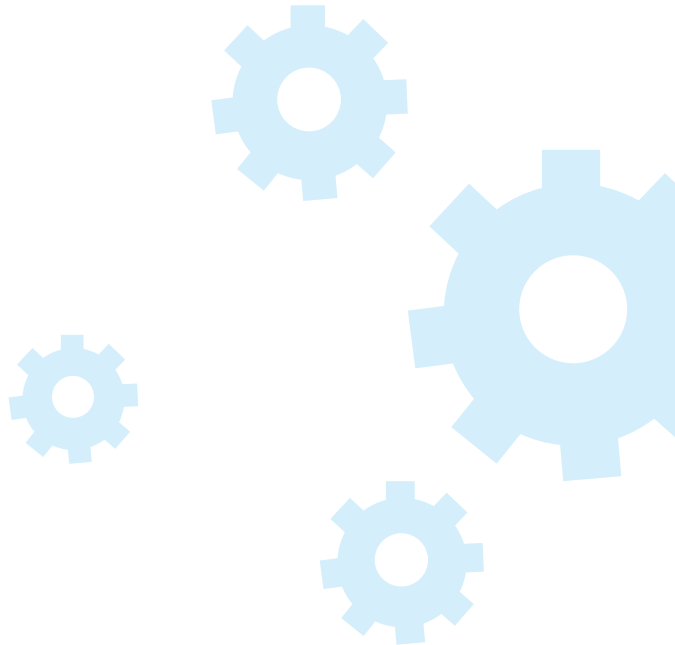
ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ และคิดว่าเรื่องของการใช้คุณธรรมนำการพัฒนาเพื่อนำพาประเทศสู่การพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นเรื่องที่มีความจำเป็น

ผมเชื่อว่าท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านผู้ใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มาสร้างความตระหนักรู้ สร้างการรับรู้ให้พวกเราในวันนี้ ทุกท่าน ล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีคุณธรรม และล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีประสบการณ์ผ่านการบ่มเพาะและการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของคุณธรรม ซึ่งจะมาช่วยเติมเต็มให้กับพวกเราได้

ผมขออนุญาตใช้เวลาเพียงเท่านี้ในการถ่ายทอดสิ่งที่รัฐบาลคิด และเป็นความคาดหวังของนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะความคาดหวังที่จะเห็นสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม และความคาดหวังที่จะต้องขับเคลื่อนต่อไปในอนาคตข้างหน้า เพื่อนำคุณธรรมมาเป็นตัวนำการพัฒนา และมาเป็นตัวนำการทำงาน ไม่ว่าจะ เป็นภาคส่วนราชการ ภาคส่วนเอกชน หรือภาคประชาสังคมต่อไป

ขอขอบพระคุณอีกครั้ง สำหรับความกรุณาของท่านผู้ใหญ่ ณ ที่นี้ ที่ได้ช่วยกันจัดงานครั้งนี้ และพวกเราคงจะได้มีส่วนร่วมในการวางฐานความคิด และช่วยให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในการส่งเสริมคุณธรรมของเราต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณครับ

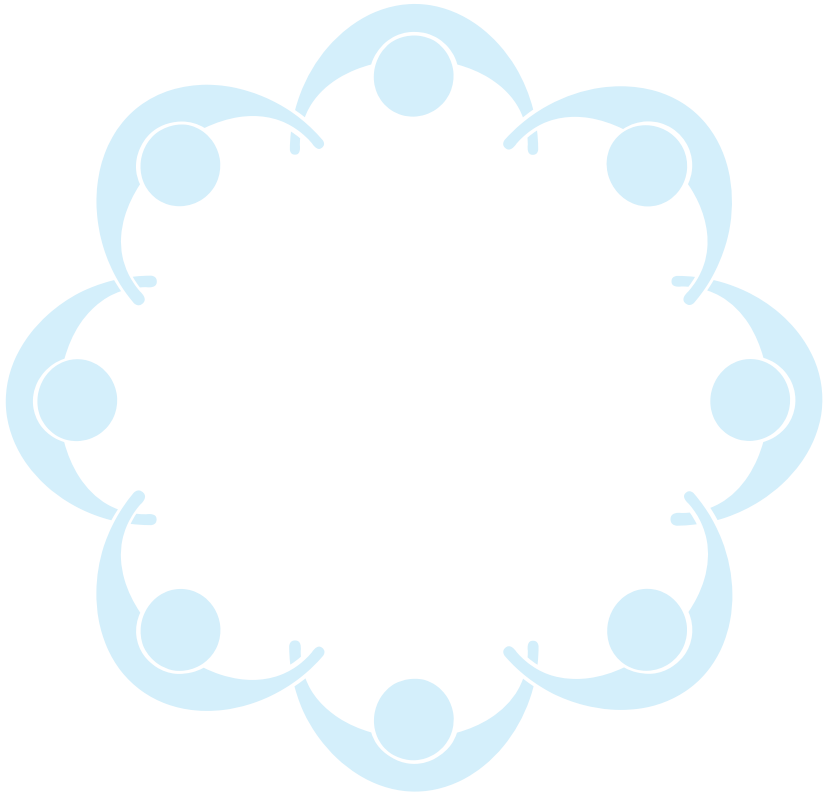
หนังสือชุดความรู้ :
คุณธรรมนำการพัฒนาประเทศ
โดย นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ

.....

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
เลขที่ 69 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU)
ชั้น 16-17 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ
10400
โทรศัพท์ 0-2644-9900 โทรสาร 0-2644-4901
Website : www.moralcenter.or.th

ที่ปรึกษา : นายสิน สื่อสวน ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม
คณะผู้จัดทำ : เจ้าหน้าที่ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
นายประมวล บุญมา
นางสาวภัททิรา วิริยะสกุลธรณ์
นางสาวจิระวรรณ บรรเทาทุกข์
นายบุญญานนท์ ศรีโท
นางสาวอสมมา ปัทมะสังข์
นางรติกร วังวงศ์
นางสาวกมลวรรณ จันคำสี

เรียบเรียงและออกแบบรูปเล่ม : บริษัท ชวนทำ จำกัด
81 ซอยโชคชัยสี่ 46 ถนนโชคชัยสี่ แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว
กทม. 10230
โทรศัพท์ 0-89-144-4717, 0-86-3385156

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

69 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
(CMMU) ชั้น 16-17 ถนนวิภาวดีรังสิต

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2644-9900 โทรสาร 0-2644-4901-3

www.moralcenter.or.th

Facebook : moral centre, moral spaces